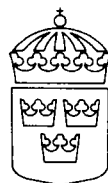

Jordbruksutskottets betänkande

1988/89:JoU3

Trädgårdsnäringen

1988/89
JoU3

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas ett antal under allmänna motionstiden 1988 väckta motioner om trädgårdsnäringen m.m. Bl.a. följande frågor behandlas:

- Trädgårdsnäringspolitiken
- Importen av trädgårdsprodukter
- Skördeskadeskydd
- Alternativ odling

Samtliga yrkanden avstyrks av utskottet med hänvisning till bl.a. regeringens aviserade proposition om livsmedelskontroll, utskottets tidigare ställningstaganden samt pågående förhandlingar inom GATT.

Till betänkandet har fogats sex reservationer (m, fp, c, vpk, mp) och fyra särskilda yttranden (m, mp).

Motioner

Yrkanden

1987/88:Jo212 av Nils T Svensson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av bestämmelser rörande utsäde av köks- och prydnadsväxter.

1987/88:Jo223 av Margareta Winberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förändring av prissättningen på alternativt odlade grönsaker.

1987/88:Jo232 av Bengt A Klang m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning av möjligheterna till bättre konsumentupplysning om trädgårdsprodukter,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att trädgårdsnäringen bör få dra stor nytta av forskningen på alternativa icke kemiska metoder.

1987/88:Jo252 av Lennart Andersson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av riktlinjer för hur fritidsodlingens intressen framgent skall beaktas inom

ramen för bl.a. forskning, utvecklingsarbete, växtförädling och konsumentbevakning inom trädgårdsområdet.

1988/89:JoU3

1987/88:Jo254 av Bengt A Klang m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om utredning av möjligheterna till bättre konsumentupplysning om trädgårdsprodukter,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att trädgårdsnäringen bör tillföras en viss andel av de miljöavgifter som inflyter till statskassan för bekämpningsmedel och handelsgödsel.

1987/88:Jo255 av Bengt Silfverstrand m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av fortsatt och reformerat importskydd för svensk fruktodling,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om förbättrad kontroll av och införande av ursprungsbeteckning och varudeklaration för utländsk fruktimport.

1987/88:Jo257 av Hadar Cars m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om avreglering av handeln med frukt och grönsaker.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:N301.

1987/88:Jo258 av Ingvar Eriksson och Bertil Danielsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att skördeskadestydd för trädgårdsnäringen bör införas.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Sk442.

1987/88:Jo262 av Karl Erik Olsson och Ingbritt Irhammar (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att jordbruksnämnden tar initiativ till samtal om och analys av fruktmarknaden i enlighet med vad som i motionen anförts.

1987/88:Jo263 av Ingvar Eriksson och Karl-Gösta Svenson (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om skärpt uppmärksamhet vad gäller nya sjukdomar och skadegörare inom trädgårdsnäringen,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om insatser för ytterligare forskning kring biologisk bekämpning inom trädgårdsproduktionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att medel för de i yrkande [2] angivna åtgärderna bör tas ur de avgifter som trädgårdsnäringen inbetalar i form av handelsgödsel- och bekämpningsmedelsavgifter.

1987/88:Jo264 av Ingvar Eriksson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den svenska trädgårdsproduktionens betydelse ur beredskapssynpunkt.

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om märkning av importerade produkter i enlighet med vad som i motionen anförts.

1. att riksdagen av regeringen begär en utredning om en samordnad politik för trädgårdsnäringen.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om användningen av avgifterna på växtnäring och växtskyddsmedel.
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för katastrofhjälp.

1987/88:Jo278 av Alf Wennerfors (m) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen skyndsamt ersätter de nu gällande importregleringarna för äpplen och päron med ett rimligt avpassat tullskydd.

1987/88:Jo289 av Stig Josefson och Ingbritt Irhammar (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbud av import av livsmedel från länder där i Sverige förbjudna kemiska medel används i motsvarande produktion.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skördeskadeskydd.

1987/88:Jo306 av Ingvar Eriksson och Bertil Danielsson (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det svenska tullskyddets utformning.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att importutvecklingen följs noggrant för trädgårdsnäringens huvudkulturer.
3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om åtgärder syftande till förbättrade exportmöjligheter för svensk trädgårdsnäring.

Hearing

Inför behandlingen har utskottet kallat representanter för utrikesdepartementet och jordbruksdepartementet att lämna information om de förhandlingar om importsystem för äpplen och päron som inom ramen för GATT pågår med USA, EG och Ungern.

Utskottet

Trädgårdsnäringspolitiken

Den svenska trädgårdsnäringens betydelse ur beredskapssynpunkt betonas i motion Jo264 (m). En inhemsk trädgårdsproduktion måste enligt motionärerna utgöra hörnstenen i vår konsumtion av grönsaker, frukt och bär. Endast genom en omfattande egen produktion av högvärdiga produkter skapas trygghet i denna del av livsmedelsförsörjningen även under eventuella avspärrningsperioder. En allsidig och fullvärdig kost är nödvändig inte bara i fredstid utan i minst lika hög grad i beredskapssituationer. Betydelsen härav bör framhållas entydigt och starkt (yrkande 1).

Utskottet vill erinra om att riksdagen våren 1979 antog riktlinjer för

trädgårdsnäringspolitiken (prop. 1978/79:136, JoU 29). Riksdagen grundade sitt ställningstagande på ett förslag som framlagts av 1974 års trädgårdsnäringsutredning (SOU 1978:51). Som allmän princip skulle gälla att den svenska produktionen bör vara beroende av sin internationella konkurrenskraft, vilken kunde stärkas genom justeringar av gränsskyddet och genom satsning på forskning, försök, rådgivning och finansiellt stöd. Riksdagen fastlade ett producentmål och ett konsumentmål men inte något beredskapsmål.

Utskottet kan konstatera att gränsskyddet för trädgårdsnäringsens produkter under nuvarande förhållanden får anses väl avvägt och att liknande skydd förekommer endast på jordbruksområdet. Någon jämförelse med skyddsnivån i olika länder inom OECD saknas, varför ganska litet är känt om den relativa skyddsnivån och därmed om Sveriges konkurrenssituation på området gentemot andra länder. Utskottet har tidigare och senast våren 1987 uttryckt den uppfattningen att svensk trädgårdsnäring hävdar sig tämligen väl i den internationella konkurrensen (JoU 1986/87:20 s. 4). Någon anledning att frångå denna uppfattning saknas enligt utskottets mening. I sammanhanget vill utskottet emellertid betona den betydelsefulla del av livsmedelsförsörjningen som en inhemsk trädgårdsproduktion utgör inte minst ur beredskapssynpunkt. Med hänvisning till vad utskottet sålunda anfört finner utskottet motionens syfte i väsentlig grad tillgodosett. Motion Jo264 yrkande I avstyrks således.

Inom ramen för 1987 års långtidsutredning publicerades i januari 1987 utredningen Svenskt jordbruk (inkl. trädgårds- och fiskenäring) – framtidsbedömningar, problem och alternativ (bilaga 13 till LU 87). I motion Jo269 (c) begärs en utredning om en samordnad politik för trädgårdsnäringsen (yrkande 1). Enligt motionen framgår av långtidsutredningen dels att en samordnad politik saknas, dels att kunskaperna om näringen är otillräckliga. Arbetet med en samordnad politik bör utgå från formuleringen av aktuella delmål för näringen av såväl konsumentpolitisk som producentinriktad art. Etablering av trädgårdsföretag även i andra delar av landet än södra och mellersta Sverige bör understödjas.

En motion av i huvudsak samma karaktär behandlades av utskottet våren 1987. Utskottet erinrade då om de riktlinjer och mål som riksdagen antog år 1979 (se ovan). Utskottet konstaterade att de betänkanden som senare hade framlagts av 1974 års trädgårdsnäringsutredning endast i mindre grad hade lett till åtgärder från statsmakternas sida. Som ett skäl angavs att trädgårdsnäringsens internationella konkurrenskraft stärkts genom devalveringen år 1982. I samband med riksdagens behandling av vissa justeringar av gränsskyddet framhöll utskottet vikten av att regeringen och berörda myndigheter även i fortsättningen uppmärksamhet följer utvecklingen på området och vid behov vidtar erforderliga åtgärder för att stärka den svenska trädgårdsnäringsen (prop. 1985/86:60, JoU 4 y, SkU 36). Vidare erinrade utskottet om de medel riksdagen år 1986 anslog för ett program rörande jordbruks- och trädgårdsnäringsforskningen (prop. 1985/86:74, JoU 13 p. 40) och om lantbruksstyrelsens översyn av verkets trädgårdsnäringsrådgivning. Denna rådgivning skall enligt förslaget främst rikta sig till yrkesodlare och speciellt företag under utveckling. Rådgivningen bör utgå från en helhetssyn på

vederbörande företag, dvs. omfatta såväl odling som ekonomi och teknik, snabbt föra ut resultat från forskning och försök till den praktiskt verksamme odlaren samt anpassas efter det enskilda företaget. Utskottet ville i sammanhanget framhålla betydelsen av att den alternativa odlingens intressen i möjligaste mån tillgodoses (JoU 1986/87:20 s. 3).

Vad gäller motionens förslag av regionalpolitisk karaktär vill utskottet erinra om de olika former av finansiellt stöd som kan utgå till trädgårdsnäringsföretag. Garantilån kan beviljas till investeringar, främst i växthus, och bidrag kan ges till energisparåtgärder och införande av ny teknik. Regionalt lämnas bidrag till företag i Norrlandslänen. Under budgetåret 1987/88 beviljades garantilån med ca 2,5 milj. kr. och bidrag med ca 5 milj. kr. Med det anförda avstyrker utskottet motion Jo269 yrkande 1.

Importen av trädgårdsprodukter

Enligt motionärerna i motion Jo255 (s) är nuvarande system för skydd av svensk fruktodling otillräckligt, varför en förändrad konstruktion av importskyddet måste övervägas. En sista försäljningsdag för importerad frukt bör fastställas, och samtidigt bör närmare undersökas hur och i vilken mån utländsk trädgårdsnäring subventioneras (yrkande 1).

Producenternas intressen och inte konsumenternas behov och önskemål har enligt den uppfattning som framförs i motion Jo257 (fp) präglat den svenska handelspolitiken vad avser frukt och grönsaker. I stället för att – som hittills – ytterligare söka skydda de inhemska producenterna från konkurrens utifrån bör strävandena vara att ge konsumenterna möjlighet att i ökande utsträckning fritt välja varor efter önskemål och ekonomi. På sikt bör således de svenska hindren mot import av frukt och grönsaker avskaffas. Som särskilt omotiverat framhålls tullskyddet under de tider under året då motsvarande inhemskt odlade produkter saknas. Liknande tankegångar framförs i motion Jo278 (m) med yrkande att nu gällande importregleringar för äpplen och päron bör ersättas med ett rimligt avpassat tullskydd.

Enligt motionärerna i motion Jo306 (m) är tullskyddets konstruktion en väsentlig orsak till trädgårdsnäringsens ogynnsamma utveckling. Tullskyddet bör därför förändras enligt i motionen framlagda förslag (yrkande 1). Regeringen bör också följa förändringen av importen avseende näringens huvudkulturer för att närmare klargöra behovet av tulljusteringar (yrkande 2). Importländernas tullskydd får inte vara starkare än det svenska gränsskyddet (yrkande 3).

I motion Jo262 (c) konstateras att under senare år betydande oenighet rått om tidpunkten för hävande av importstoppet på äpplen. Jordbruksnämnden bör därför ta initiativ till samtal om och analys av den svenska fruktmarknaden och medverka till att dessa samtal resulterar i en kartläggning som möjliggör förbättrade kommunikationer parterna emellan och ett förtroendefullt klimat under överläggningarna.

Som *bakgrund* till motionerna vill utskottet anföra följande.

Generellt sett får gränsskyddet för trädgårdsnäringsens produkter under nuvarande förhållanden anses väl avvägt. Liknande skydd förekommer endast på jordbruksområdet. 1982 års devalvering stärkte näringens interna-

tionella konkurrenskraft. Vissa justeringar av gränsskyddet, såsom en höjning av tullen på tomater och en skärpning av importkontrollen på fruktträd, gul lök och vitkål, har emellertid beslutats (prop. 1985/86:60, JoU 4 y, SkU 36). Utskottet har tidigare framhållit vikten av att regeringen och berörda myndigheter även i fortsättningen uppmärksam följer utvecklingen och vid behov vidtar ytterligare åtgärder för att stärka den svenska trädgårdsnäringen. Sammanfattningsvis är utskottets uppfattning att svensk trädgårdsnäring hävdar sig tämligen väl i den internationella konkurrensen.

Beträffande den svenska fruktodlingen gäller att statens jordbruksnämnd enligt förordningen (1984:54) om import- och exportlicenser får föreskriva licenstvång för färska äpplen och päron. Med stöd av förordningen meddelas regelmässigt importförbud för dessa produkter under den svenska fruktsäsongen. Jordbruksnämndens beslut att åter tillåta licensfri import grundar sig sedan år 1958 på överenskommelser mellan representanter för odlare och importörer. Lyckas parterna inte enas om hävande av importstoppet har jordbruksnämnden att självständigt fatta beslut.

Enligt vad utskottet erfarit är den svenska regleringen av importen av äpplen och päron föremål för internationell kritik, och GATT-legaliteten i de av Sverige tillämpade kvantitativa restriktionerna ifrågasätts av USA. Dessa förhållanden har aktualiserat en genomgång av och överväganden om eventuella justeringar av gränsskyddet. I denna genomgång har samtal förekommit och fruktmarknaden analyserats utifrån skilda intressen av jordbruksnämnden. Utskottet har inhämtat att inom ramen för GATT pågår förhandlingar mellan Sverige, USA, de Europeiska gemenskaperna och Ungern om det svenska importsystemet för äpplen och päron. Utskottet har även inhämtat att förhandlingarna beräknas vara slutförda i början av november i år. En proposition i ämnet har framlagts av regeringen.

I avvaktan på resultatet av pågående förhandlingar och kommande propositionsbehandling avstyrker utskottet motionerna Jo255 yrkande 1, Jo257 och Jo278.

Med samma motivering avstyrker utskottet även motion Jo306 yrkandena 1, 2 och 3.

Utskottet – som är medvetet om de svårigheter parterna på fruktmarknaden under senare år har haft att nå överenskommelser om datum för importstoppets hävande – har tidigare framhållit det angelägna i att vid tidpunkten aktuella samtal mellan jordbruksnämnden och parterna skulle resultera i en kartläggning som gjorde förbättrade kommunikationer mellan parterna möjliga och skapade ett förtroendefullt klimat vid överläggningarna (JoU 1986/87:20 s. 5 f.). Utskottets inställning är alltså densamma. Med hänvisning till vad utskottet anfört ovan och i avvaktan på resultatet av dessa förhandlingar avstyrker utskottet motion Jo262.

Enligt motion Jo289 (c) måste den långsiktiga tryggheten för konsumenten vara att den svenska trädgårdsproduktionen värnas. Mot den bakgrunden bör utredas hur ett förbud skall kunna utformas mot införsel av livsmedel från länder där i Sverige förbjudna kemiska ämnen används i motsvarande produktion (yrkande 1).

Frågan om förbud mot import av livsmedel som innehåller i Sverige förbjudna restmängder av bekämpningsmedel har vid ett flertal tillfällen

varit föremål för utskottets behandling. Våren 1987 underströk utskottet vikten av att den svenska importkontrollen i detta avseende i princip ställer samma krav på importerade livsmedel som på inhemskt producerade. Utskottet konstaterade emellertid att den särbehandling som förekommer av importerade livsmedel närmast är relaterad till de naturliga betingelser som gäller för produktionen i ursprungslandet, såsom t.ex. olika typer av växtsjukdomar, skadeinsekter m.m. Utskottet vidhöll sin tidigare uttalade uppfattning om vikten av att livsmedelsverket också i fortsättningen noga följer utvecklingen av importkontrollens effektivitet och vid behov vidtar erforderliga åtgärder. Med hänvisning främst till regeringens då pågående behandling av livsmedelskontrollutredningens betänkande (SOU 1986:25) avstyrkte utskottet de då aktuella motionerna. Ett motionsyrkande om importförbud avstyrktes dels med hänvisning till att ett sådant förbud redan av praktiska skäl torde vara synnerligen svårt att genomföra, dels att någon förändring av importkontrollen inte hade föreslagits av livsmedelskontrollutredningen (JoU 1986/87:18). Utskottets uppfattning om kvalitetskraven i nu förevarande hänseende på importerade livsmedel kvarstår givetvis. Det är ur folkhälsosynpunkt ett berättigat krav att konsumenterna kan garanteras livsmedel av lika god kvalitet oavsett om de är importerade eller producerade inom landet. Enligt vad utskottet erfarit kommer regeringen att omkring årsskiftet förelägga riksdagen en proposition om livsmedelskontroll. Utskottet utgår från att frågan om livsmedlens kvalitet behandlas i propositionen. I avvaktan på regeringens förslag och med hänvisning till vad utskottet i övrigt anfört ovan saknas därför enligt utskottets mening anledning vidta några åtgärder i enlighet med förslagen i motion Jo289 yrkande 1. Motionen avstyrks således.

Konsumenternas rätt till högvärdiga trädgårdsprodukter behandlas även i motionerna Jo232 (fp) yrkande 1, Jo254 (fp) yrkande 1, Jo255 (s) yrkande 2 och Jo264 (m) yrkande 2. Genom förbättrad kontroll, angivande av kvalitetsklass för produkten och genom märkning med uppgifter om förekomsten av kemiska medel och behandling av andra tillsatser får konsumenten bättre information om produkten samtidigt som den svenske odlarens ställning gentemot utländska konkurrenter förbättras.

Även frågan om märkning av livsmedel har tidigare behandlats av utskottet. Utskottet ansåg syftet med då aktuella motioner tillgodosett dels genom livsmedelslagens (1971:511) bestämmelser om märkning av livsmedel, dels genom det märkningssystem som har presenterats av Trädgårdsnäringsens riksförbund. Förbundets intentioner är att en symbol för ursprungsmärkning av svenskodlade grönsaker, frukt, bär och prydnadsväxter skall användas endast för produkter som med visshet är odlade i Sverige och som håller lägst kvalitet Extra Prima eller motsvarande beteckning för normal handelskvalitet. Märket är inte knutet till någon speciell bransch eller företagsgrupp inom trädgårdsnäringen (JoU 1986/87:18 och 20). Enligt utskottets mening bör marknadsföringen kunna främjas av att näringsrepresentanter på detta sätt kommit överens om gemensam märkning av produkterna. Härigenom gynnas såväl konsumenternas som frukt- och grönsakshandelns intressen. Enligt vad utskottet erfarit har handeln härutöver åtagit sig att för oförpackade trädgårdsprodukter genom skyltning i

detaljhandeln ange produkternas ursprungsland. Inom ramen för det uppdrag regeringen har givit statens livsmedelsverk att se över nuvarande system för märkning av livsmedel har verket framlagt förslag till märknings-system för förpackade trädgårdsprodukter. Detta förslag kommer att behandlas i den av regeringen aviserade propositionen om kontroll av livsmedel. Med hänvisning till de ovan nämnda initiativen och i avvaktan på regeringens förslag på området anser utskottet att motionerna inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd. Motionerna Jo232 yrkande 1, Jo254 yrkande 1, Jo255 yrkande 2 och Jo264 yrkande 2 avstyrks således.

Skördeskadeskydd

I flera motioner framhålls som otillfredsställande att trädgårdsnäringen saknar motsvarighet till den möjlighet till ersättning för skördeskadador som finns inom jordbruket. Enligt motionerna Jo258 (m), Jo269 (c) yrkande 3 och Jo289 (c) yrkande 2 bör därför ett skördeskadeskydd införas även för trädgårdsnäringen.

I likhet med motionärerna kan utskottet konstatera att det för trädgårdsnäringen i dag saknas motsvarighet till jordbrukets skördeskadeskydd. Trädgårdsnäringens möjlighet till motsvarande ersättning kan i vissa fall utgå ur anslaget för oförutsedda utgifter i form av ersättning för skador till följd av naturolyckor (prop. 1983/84:6). I övrigt är näringen hänvisad till det skydd försäkringsformen ger. Den rådande situationen kan enligt utskottets mening ifrågasättas. Utskottet har emellertid erfarit att en översyn av regelsystemet övervägs inom regeringskansliet. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motionerna Jo258, Jo269 yrkande 3 och Jo289 yrkande 2.

Alternativ odling

Flera motioner behandlar forskning och utveckling av miljövänliga metoder inom trädgårdsnäringen. Motionärerna i motion Jo232 (fp) anser att även trädgårdsnäringen bör få dra nytta av forskningen om alternativa icke kemiska metoder (yrkande 2). I motion Jo254 anser samma motionärer det rimligt att trädgårdsnäringen – som har en betydande andel i avgifterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel – bör få del av riksdagens beslut att dessa medel skall användas för bl.a. forskning, rådgivning och undersökningar som har samband med bekämpningsmedel (yrkande 2). Även motionärerna i motion Jo269 (c) anser det angeläget att intäkterna från de avgifter som trädgårdsnäringen svarar för används för de av riksdagen fastlagda ändamålen. Särskilda resurser bör därför avsättas för miljöförbättrande åtgärder inom trädgårdsnäringen, bl.a. forskning om och utveckling av miljövänliga metoder (yrkande 2).

Angelägenheten av skärpt uppmärksamhet och effektiva åtgärder beträffande nya sjukdomar och skadegörare inom trädgårdsnäringen betonas i motion Jo263 (m) yrkande 1. Väsentligt ökade resurser bör avdelas för stöd till forskning om biologisk bekämpning inom trädgårdsproduktionen (yrkande 2). Medel för dessa åtgärder bör tas av de avgifter näringen betalar på handelsgödsel och bekämpningsmedel (yrkande 3).

Den alternativa odlingen har vid ett flertal tillfällen och senast våren 1988 varit föremål för behandling av utskottet. I samband med utskottets beredning av regeringens proposition om miljöförbättrande åtgärder inom jordbruket, m.m. (prop. 1987/88:128, JoU 24) konstaterade utskottet att de i propositionen framlagda förslagen innebar att ytterligare steg togs på vägen mot ett jordbruk vars produktionsmetoder är i balans med det ekologiska systemet och att denna utveckling får anses ligga i linje med den grundsyn som företräds av den alternativa odlingens förespråkare. Utskottet erinrade om att den alternativa odlingen på senare tid har blivit föremål för allt större uppmärksamhet och tillförts ökade resurser såväl för rådgivning som för forskning, utbildning m.m. (se även bl.a. JoU 1986/87:19 och 22). Utskottet vill även erinra om att lantbruksnämnderna fr. o. m. budgetåret 1986/87 bedriver rådgivning i alternativ odling. För innevarande budgetår har avsatts 1.7 milj. kr. för verksamheten. Enligt vad utskottet erfarit har antalet rådgivare utökats under det senaste året, och verksamheten sägs fungera väl. Vidare har vid Sveriges lantbruksuniversitet inrättats en tjänst som statskonsulent i alternativ odling. Inom ramen för SJFR:s femåriga forskningsprogram för alternativa produktionsformer i jordbruket och trädgårdsnäringen m.m. har sedan budgetåret 1986/87 hittills anslagits 17 milj. kr. per år av handelsgödsel- och bekämpningsmedelsavgifterna. Av dessa medel har den alternativa odlingen – vilken innefattar trädgårdsnäringen – tillförts 8,3 milj. kr. för perioden. Av forskningsrådets budgetmedel om 50 milj. kr. har för samma ändamål avsatts 8 milj. kr. Utskottet har även erfarit att vid lantbruksstyrelsen har nyligen inrättats ett s.k. alternativodlingsråd för jordbruks- och trädgårdsnäringarna. Rådets uppgift skall vara att lämna synpunkter och utbyta erfarenheter om hur den alternativa odlingen skall främjas och utvecklas. Verksamheten avses rikta sig till andra myndigheter, producenter och handeln. Beträffande den alternativa odlingens ställning gentemot det konventionella jordbruket är utskottets principiella och vid flera tidigare tillfällen uttalade inställning att den alternativa odlingen inte utan speciella skäl bör behandlas inom en särskild institution utan att forskningen om denna bör ske naturligt integrerat i annan jordbruksforskning (se bl.a. JoU 1986/87:19 s. 17 och JoU 1987/88:17 s. 57).

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo232 yrkande 2, Jo254 yrkande 2 och Jo269 yrkande 2.

Vad utskottet anført ovan innebär även att utskottet avstyrker motion Jo263 yrkandena 1, 2 och 3.

Genom det procentpåslag som tillämpas inom handeln förstärks – enligt vad som framförs i motion Jo223 (s) – på ett oriktigt sätt de redan nu högre kostnaderna för alternativt odlade grönsaker i förhållande till den konventionella odlingen. Konsument- och miljöskäl talar för en förändring av systemet varvid ett alternativ skulle vara kronpåslag för olika varugrupper. Härigenom skulle marknaden stimuleras till gagn för såväl folkhälsan som den alternativa odlingen.

I sitt betänkande Livsmedelspriser och livsmedelskvalitet (SOU 1987:44) behandlar livsmedelsutredningen bl.a. effekterna av nuvarande prissättningsprinciper och eventuella alternativ. Betänkandet har remissbehandlats och bereds – enligt vad utskottet erfarit – för närvarande inom regerings-

kansliet. Utskottet är väl medvetet om att ett prissättningssystem med procentpåslag i stället för kronpåslag på leverantörspriserna kan missgynna vissa produkter. Då frågan kan komma att behandlas i den ovan aviserade propositionen om livsmedelskontroll anser utskottet att motion Jo223 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd. Motionen avstyrks således.

Övrigt

I dag kontrolleras importen av köksväxtfrö men inte av prydnadsväxtfrö. Enligt vad som framförs i motion Jo212 (s) har följden blivit att kvaliteten på prydnadsväxtfrö har sjunkit och att för vårt klimat mindre lämpade sorter saluförs. En importkontroll för prydnadsväxtfrö liknande den för köksväxtfrö skulle enligt motionären garantera en för konsumenten önskvärd kvalitetsnivå samtidigt som de svenska företagen skulle kunna arbeta på liknande villkor som sina utländska konkurrenter. Ur konsumentsynpunkt är det också angeläget att få till stånd en heltäckande sortprovning av köksväxsorter, liksom en minimigräns för grobarhet för konsumentförpackat frö.

Enligt vad utskottet erfarit har frågan om en sådan översyn som efterlyses i motionen varit föremål för utredning av lantbruksstyrelsen och statens utsädeskontroll gemensamt. Utredningen har resulterat i en rapport som har överlämnats till jordbruksdepartementet. Rapporten är föremål för överväganden inom regeringskansliet. I avvaktan på regeringens vidare åtgärder avstyrker utskottet motion Jo212.

Fritidsodlingen behandlas i motion Jo252 (s). Med hänsyn till odlingens samhällsbetydelse bör dess intressen i framtiden jämföras med yrkesodlingens vad gäller t.ex. utformningen av bestämmelser för handeln med trädgårdsförnödenheter och vid prioriteringen inom bl.a. forskning, utvecklingsarbete, växtförädling och konsumentbevakning inom trädgårdsområdet.

I den ovan (s. 4) nämnda bilaga 13 till LU 87 Svenskt jordbruk – framtidsbedömningar, problem och alternativ har försök gjorts att beräkna framtidsproduktionens värde för år 1984. Enligt beräkningarna var produktionsvärdet av köksväxter ca 100 milj. kr. och av frukt och bär 400 milj. kr. Prissättningen gjordes med yrkesodlarnas producentpriser. Prydnadsväxtodlingen i trädgårdar och kolonier ansågs omöjlig att värdesätta. Värdet av den kommersiella inhemska produktionen för samma år beräknades till 912 milj. kr. Utskottet delar motionärernas syn på den samhällsbetydelse fritidsodlingen har såväl för fritidssysselsättningen som ur folkhälsosynpunkt. En liknande motion med huvudsaklig inriktning på behovet av forskning för ändamålet behandlades av utskottet våren 1987. Utskottet framhöll då att mycket av den forskning som bedrivs vid Sveriges lantbruksuniversitet också kommer fritidsodlarna till del men instämde med motionen så till vida att det kunde behövas bättre informationskanaler mellan forskning och praktik. Enligt utskottets mening torde emellertid syftet med motionen kunna tillgodoses utan något initiativ från riksdagens sida (prop. 1986/87:80, JoU 19). Anledning till annat ställningstagande saknas enligt

utskottets mening. Motion Jo252 avstyrks i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anfört ovan.

1988/89:JoU3

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *trädgårdsnäringspolitiken*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Jo264 yrkande 1 och 1987/88:Jo269 yrkande 1,
2. beträffande *avskaffande av importregleringen m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Jo255 yrkande 1, 1987/88:Jo257 och 1987/88:Jo278,
3. beträffande *tullskyddets konstruktion*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Jo306,
4. beträffande *den svenska fruktmarknaden*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Jo262,
5. beträffande *importförbud*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Jo289 yrkande 1,
6. beträffande *märkning m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Jo232 yrkande 1, 1987/88:Jo254 yrkande 1, 1987/88:Jo255 yrkande 2 och 1987/88:Jo264 yrkande 2,
7. beträffande *skördeskadeskydd*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Jo258, 1987/88:Jo269 yrkande 3 och 1987/88:Jo289 yrkande 2,
8. beträffande *forskning och utveckling av miljövänliga metoder*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Jo232 yrkande 2, 1987/88:Jo254 yrkande 2 och 1987/88:Jo269 yrkande 2,
9. beträffande *forskning om biologisk bekämpning*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Jo263,
10. beträffande *prissättning av livsmedel*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Jo223,
11. beträffande *översyn av bestämmelserna för utsäde av köks- och prydnadsväxter*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Jo212,
12. beträffande *fritidsodlingen*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Jo252.

Stockholm den 8 november 1988

På jordbruksutskottets vägnar

Karl Erik Olsson

Närvarande: Karl Erik Olsson (c), Hans Gustafsson (s), Håkan Strömberg (s), Sven Eric Lorentzon (m), Grethe Lundblad (s), Lars Ernestam (fp), Martin Segerstedt (s), Jan Fransson (s), Margareta Winberg (s), Åke Selberg (s), Ingvar Eriksson (m), Bengt Rosén (fp), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk), Åsa Domeij (mp), Inge Carlsson (s) och Carl G Nilsson (m).

1988/89:JoU3

Reservationer

1. Trädgårdsnäringspolitiken (mom. 1)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Vad gäller" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna i motion Jo269 – vilket också framförs i 1987 års långtidsutredning – kan utskottet konstatera att en samordnad politik för trädgårdsnäringspolitiken saknas. Än allvarligare är emellertid att kunskaperna om näringen är otillräckliga. Såväl långtidsutredningen som utskottet har påtalat att näringen kan komma att ställas inför stora problem under de närmaste tio åren. Relativpriserna antas komma att sänkas. Därigenom påverkas producentpriserna, varför lönsamheten för näringen kommer att bli ännu sämre än i dag. Enligt utskottet är bristerna i den nu förda trädgårdsnäringspolitiken tydliga och behovet av en samordnad politik för näringen akut.

Enligt vad som framförs i motionen bör som delmål för en samordnad politik formuleras såväl ett konsumentmål och ett producentmål som ett beredskapsmål. Som viktig framhålls även en politik som understödjer etablering av trädgårdsföretag i andra delar av landet än dess södra och mellersta delar, dit näringen i dag huvudsakligen är koncentrerad. Utskottet ansluter sig till de synpunkter och förslag som framförs i motionen. Regeringen bör således till riksdagen framlägga förslag till en samordnad politik för trädgårdsnäringspolitiken i enlighet med vad utskottet anfört med anledning av motion Jo269 yrkande 1.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *trädgårdsnäringspolitiken*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Jo269 yrkande 1 och med avslag på motion 1987/88:Jo264 yrkande 1 hos regeringen hemställer om förslag till trädgårdsnäringspolitik i enlighet med vad utskottet anfört,

2. Avskaffande av importregleringen m.m. (mom. 2)

Lars Ernestam och Bengt Rosén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "I avvaktan" och slutar med "och Jo278" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening har den nuvarande handelspolitiken beträffande frukt och grönsaker i alltför stor utsträckning präglats av producenternas intressen. I likhet med motionärerna i motion Jo257 anser utskottet att

ambitionen i stället borde ha varit att ge konsumenterna möjlighet att fritt välja varor efter vars och ens önskemål och ekonomi. De svenska hindren mot import av frukt och grönsaker måste minskas. Som särskilt omotiverat framstår tullskyddet under de tider på året då motsvarande inhemska produkter inte finns att tillgå, liksom skydd mot produkter som över huvud taget inte odlas i Sverige. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion Jo257 bör ges regeringen till känna. Med det anförda får motion Jo278 anses tillgodosedd.

Med samma motivering avstyrker utskottet motion Jo255 yrkande 1.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *avskaffande av importregleringen m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Jo257 och 1987/88:Jo278 och med avslag på motion 1987/88:Jo255 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Importförbud (mom. 5)

Karl Erik Olsson (c), Sven Eric Lorentzon (m), Ingvar Eriksson (m), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk), Åsa Domeij (mp) och Carl G Nilsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Frågan om" och på s. 7 slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Frågan om --- (= utskottet) --- inom landet. I motion Jo289 föreslås ett direkt förbud mot import av livsmedel från länder som i sin produktion använder i Sverige förbjudna kemiska medel. Enligt utskottets mening är det emellertid livsmedel producerade på ett i vårt land förbjudet sätt som inte bör tillåtas. Utskottet har erfarit att regeringen omkring årsskiftet kommer att förelägga riksdagen en proposition om livsmedelskontroll. I samband med förslaget bör regeringen överväga frågan om införande av ett förbud i enlighet med vad utskottet uttalat ovan. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion Jo289 yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *importförbud*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Jo289 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Märkning m.m. (mom. 6)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Även frågan" och på s. 8 slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Även frågan --- (= utskottet) --- trädgårdsnäringsen (JoU 1986/87:18 och 20).

Jämfört med de flesta andra länder har Sverige en mycket sträng kemikaliekontroll, och trädgårdsproduktionens användning av kemikalier är ingående reglerad. I lagstiftningen saknas emellertid krav på information om att svenska eller importerade livsmedel har blivit behandlade med t.ex.

bekämpningsmedel. I praktiken innebär detta att importerad frukt kan vara besprutad med kemiska medel som är förbjudna för svenska odlare. Härigenom missgynnas den inhemska odlingen i förhållande till utländska producenter. Livsmedelsverket har vid kontroll av bekämpningsmedelsresurter påvisat att kemiska restmängder är ytterst ovanliga i svenska trädgårdsprodukter. Däremot överskrids gällande gränsvärden betydligt oftare när det gäller importerade trädgårdsprodukter. Utländsk frukt behandlas bl.a. med vax, bestrålning och kemiska ämnen, något som är förbjudet i Sverige.

Enligt utskottets mening måste svenska konsumenter kunna ställa lika höga kvalitetskrav på utländsk som på svensk frukt. Som framförs i motion Jo255 bör därför märkning av produkterna med angivande av ursprungsland vara ett minimikrav. Det måste även anses rimligt att konsumenterna får information om de kemiska medel, t.ex. antimögemedel, vax eller andra tillsatser, som frukten har behandlats med. Kontrollen av importerad frukt måste skärpas, och ökade kostnader kan finansieras genom höjning av importavgiften. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion Jo255 yrkande 2 bör ges regeringen till känna. Med det anförda får syftet med motionerna Jo232 yrkande 1, Jo254 yrkande 1 och Jo264 yrkande 2 i allt väsentligt anses tillgodosett. Däremot delar utskottet inte motionärernas uppfattning att förbud i vissa fall skall kunna ersättas av märkning. Utskottet anser att i de fall förutsättningar finns för märkning, finns också förutsättningar för förbud.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *märkning m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Jo232 yrkande 1, 1987/88:Jo254 yrkande 1, 1987/88:Jo255 yrkande 2 och 1987/88:Jo264 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Skördeskadestydd (mom. 7)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "I likhet" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

I likhet – – – (= utskottet) – – – försäkringsformen ger. Denna ordning är enligt utskottets mening otillfredsställande. En översyn av regelsystemet bör därför inledas. Översynen bör syfta till att ge trädgårdsnäringen motsvarande möjligheter till ersättning för skördeskador som finns för jordbruket. Skyddet bör även omfatta ersättning för skador på grund av kemiska utsläpp o.d. i de fall den ansvarige inte kan ställas till svars. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna Jo258, Jo269 yrkande 3 och Jo289 yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *skördeskadestydd*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Jo258, 1987/88:Jo269 yrkande 3 och 1987/88:Jo289 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Den alternativa" och slutar med "och JoU 1987/88:17 s. 57" bort ha följande lydelse:

Den alternativa --- (= utskottet) --- och handeln.

I sammanhanget vill utskottet erinra om att trädgårdsnäringen – liksom jordbruket – erlägger särskilda avgifter på växtnäring och växtskyddsmedel. I sitt beslut om införande av dessa avgifter fastslog riksdagen att intäkterna var avsedda för forskning och utveckling av miljövänliga metoder och för andra miljöförbättrande åtgärder inom näringarna. I likhet med motionärerna i motion Jo269 anser utskottet det angeläget att de intäkter som hänförs till trädgårdsnäringen också kommer näringen till del och används för av riksdagen avsedda ändamål. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo269 yrkande 2 bör ges regeringen till känna. Med det anförda får syftet med motionerna Jo232 yrkande 2 och Jo254 yrkande 2 anses tillgodosett.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *forskning och utveckling av miljövänliga metoder* att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Jo232 yrkande 2, 1987/88:Jo254 yrkande 2 och 1987/88:Jo269 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Trädgårdsnäringens politik (mom. 1)

Åsa Domeij (mp) anför:

I motion Jo269 framhålls på ett lovvärt sätt vikten av en väl fungerande trädgårdsnäring. Motionens yrkande 1 med begäran om en utredning om en samordnad politik för trädgårdsnäringen är emellertid enligt min mening alltför diffust. Jag finner det därför inte meningsfullt att ansluta mig till motionen i den delen.

2. Skördeskadeskydd (mom. 7)

Sven Eric Lorentzon, Ingvar Eriksson och Carl G Nilsson (m) anför:

Vi har under lång tid framhållit vikten av att trädgårdsnäringen – och då inte minst den fältmässiga odlingen – erhåller någon form av skördeskadeskydd. Variationen i skördeutfallet är ofta mycket stor med en omfattande och långvarig ojämnhet i intäktsbilden som följd. Frågan om skördeskadeskyddet inom jordbruksnäringen har nu fått sin lösning medan den fältmässiga grönsaksodlingen fortfarande står utan motsvarande skydd. Vi anser det otillfredsställande att utskottet inte heller i nuvarande sammanhang har fattat beslut om en lösning på näringens problem i detta avseende.

Motion Jo258 yrkande 1 har avstyrkts av jordbruksutskottet. Vi förutsätter emellertid att den del av motionen – yrkande 2 – som behandlar frågan om införande av ett s.k. trädgårdskonto med möjlighet till resultatutjämning över en period kommer att i skatteutskottet få en positiv behandling.

3. Forskning och utveckling av miljövänliga metoder (mom. 8)

Åsa Domeij (mp) anför:

Jag instämmer i de allmänna krav på att avgifterna på bekämpningsmedel och växtnäring skall återföras till trädgårdsnäringen som framförs i motionerna Jo254 yrkande 2 och Jo269 yrkande 2.

Miljöpartiet vill kraftigt höja dessa avgifter men vill inte binda sig vid de sätt på vilka återföringen skall ske. Enligt vår mening kan medlen också användas för ett mer direkt stöd till odlarna, t.ex. i form av arealbidrag. Dessutom kan – vilket föreslås i motion Jo254 – t.ex. en professur i alternativ odling mycket väl finansieras av budgetmedel liksom även andra satsningar på alternativ odling och miljövänlig odlingsteknik.

4. Forskning om biologisk bekämpning (mom. 9)

Åsa Domeij (mp) anför:

Miljöpartiet instämmer i den uppfattning som framförs i motion Jo263 om betydelsen av att satsa på forskning om biologisk bekämpning. Samtidigt vill partiet emellertid framhålla vikten av en helhetssyn på frågan om hur sjukdomar och skadegörare skall kunna undvikas vid minskad kemisk bekämpning. Därvid kan även annan odlingsteknisk utveckling än biologisk bekämpning spela stor roll.